

ARDEALUL

(TRANSILVANIA)

Gazetă națională. Iese de trei ori pe săptămână.

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Prim-Redactor: Dr. Ion Mateiu.

ROMANIA

răpește libertățile Basarabiei?

Intrarea oștilor românești pe pământul Basarabiei, a dat prilej dușmanilor să samene svopurile cele mai răutăcioase printre cetățenii moldoveni. Astfel ei șoptesc prin toate colțurile, că România n'a venit aici cu gânduri curate de a da ajutor, ci de-a răpi libertățile pe cari Moldovenii le-au dobândit în urma revoluției.

Și alături de străinii nemernici, cari răspândește această otravă, se găsesec și printre Moldoveni atâția oameni slabi de înger și cu judecata întunecată, cari să dea crezământ uneltirilor blăstămate și să se cutremure la gândul că ar putea urma o astfel de nenorocire.

Lucrul acesta e de înțeles până la un loc, când gândim că în cei o sută de ani de robie Rușii n'au făcut altceva decât să batjocorească țara, dela care a fost răpită Basarabia, spre a constrâna de ea cu totul pe frații noștri moldoveni. Iar dela revoluție înainte sufletul lor a fost trăvit și mai mult de sătră toți dușmanii și răfândușii, cari nu se rușinau a spune, că România e țara asupririlor și a tuturor păcatelor din lume.

Apoi, frați Moldoveni, nu știți dela noi, că toate onorurile acestea sunt înclinuni nerușinate. Da o adevărat, că libertatea Republicii Moldovenești și fost amenințată, dar din partea României, și chiar de către Ruși, și nu puteau suferi să vadă ca stăpâni ai acestării pe Moldovenii

„cu cap de bou“ cum li se zice în batjocură. Bolșevicii s'au năpustit ca niște tâlhari asupra orașelor și satelor, ucizînd oamenii, dărâmând casele și prădând averile.

Trebuia ajutor. Dar „maica Rosie“ nu era în stare să-l dea, căci în cuprinsul ei bântuie de luni de zile cea mai sălbatică anarhie din câte s'au pomenit vr'odată. Atunci cărmuitorii țării s'au îndreptat spre România, singura țară unde se găsea o oaste disciplinată, în stare să curețe Basarabia de tăciunari. România deși strămtorată a venit, dar nu ca răpitoare, ci ca mântuitoare a libertăților moldovenești.

Cine poate fi atât de nebun încât să creadă, că o mamă ar fi în stare să răpească fericirea propriilor săi fii și să-i arunce în întunerecul robiei?

Încă înainte de revoluția rusească, România a făgăduit, iar astăvară le-a și dat, tuturor țărănilor, întreg pământul țării și toate drepturile politicești. Pe când Rusia nici până azi n'a îndeplinit aceste reforme democratice.

Dacă-i așa, atunci întrebăm: Cine ia libertățile Moldovenilor, Rusia anarhică ori România democratică, care pe lângă cinstea cu care a dat țărănilor români „pământ și voie“ din belșug, mai aduce pe pământul Basarabiei și iubirea sa sfântă de mamă ocrotitoare?

Când România își lasă în primejdie însăși hotarele sale și aleargă să-

și mântuie copiii de peste Prut, numai orbii și ticăloșii mai pot scoate, din gura lor înveninată, minciuna blăstămată, că România îngroapă libertățile Moldovenilor.

Nu fraților, nu vă potriviți năimiților și străinilor fără suflet. Imbrățișați cu dragoste oștirea României, căci ea a venit să vă apere nu numai viața și libertatea voastră, ci însuș dreptul vostru deplin la pământul moldovenesc în hotarele lui vechi și mai largi de odinioară.

Ziua de 24 Ianuarie.

In anul acesta amintirea zilei de 24 Ianuarie 1859, când s'au unit într'o singură țară cele două țărișoare române, Muntenia și Moldova, se va sărbători într'un mod cu totul deosebit, la Chişinău. Și până ce vom publica programul amănunțit al sărbării, ținem să aducem la cunoștința cetitorilor noștri că în dimineața zilei de 24 Ianuarie se va face o slujbă bisericească în Catedrală (sobor) de către însuș arhiepiscopul Anastasie, la care slujbă va lua parte întreagă armata română în frunte cu d. general Broșteanu. Va urma apoi defilarea trupelor, apoi o sărbare cu cântări, declamații și cu o lecție despre însemnătatea zilei. Seara va fi o frumoasă reprezentare dată de artiștii dela Teatrul național din Iași.

Amănunte asupra programului vom da într'un număr viitor.

Armata română către Basarabeni

Manifestul d' lui general Prezan către toți locuitorii din Basarabia:

Cetățeni ai Republicii Moldovenești!

Voi și țara voastră — ca și a noastră — treceți acum prin ceasuri grele, hotăritoare pentru soarta voastră.

Din toate părțile, și de către o mulțime de oameni răi, vi se spun tot felul de neadevăruri, care vă întunecă mintea, vă înrăutățesc inimile și vă fac să nu mai simțiți unde este binele și unde este răul.

În aceste clipe de grea cumpănă și nestatornicie, Sfatul Țării Moldovenești și-a adus aminte de noi și ni-a cerut, prin Comandamentul militar rus, să trecem Prutul:

1. Ca să aducem rînduială și liniște în satele și târgurile voastre, punând la adăpost viața și ayutul întregului popor împotriva răufăcătorilor și
2. Ca să chezăluim transportul celor trebuincioase pentru traiul armatelor ruse și române, care fac paza la hotarele noastre, apărînd prin aceasta și hotarele țării voastre.

Venirea soldaților români în Basarabia a suferat mult pe răufăcători și pe cei cumpărați de dușmanii voștri și ai noștri, cari își găsiseră un așa de bun adăpost pe pământul vostru, căci ei au simțit că de acum înainte nu vor mai putea prăda la voi acasă ca într'un codru.

Și acești dușmani s'au folosit de sufletul vostru cinstit, bun și încrezător și au căutat să sădească învrăjbire între voi și noi, spuindu-vă că Românii vin să stăpânească țara voastră, că ei vin să pue mîna pe pământurile voastre și că n'ar avea alt gând decât să aducă în capul vostru pe vechii stăpânitori, cari să vă răpească drepturile naționale și politice câștigate prin revoluție.

Departa de noi gândul acesta!

Cetățeni moldoveni! Nu dați nicio crezare acestor vorbe viclene!

Cum v'ați putea închipui că soldatul român care prin mărinimia Regelui și a Guvernului lui și-a mărit acuma pământul lui de hrană, tocmai el să vie astăzi în țara fraților săi ca să-i împiedece de a-și înfăptui și ei dreptul lor!

Vă declar sus și tare că Oastea română nu doarește altceva decât ca, prin rînduiala și liniștea ce aduce, să vă dea puțința să vă stărniciți și să desăvârșiți autonomia și slobozeniile voastre, precum veți hotărî voi singuri.

Oastea română nu va obijdui pe niciun locuitor din Republica Moldovenească, oricare ar fi neamul și credința lui!

De îndată ce se va statornici rînduiala și liniștea și va fi chezășie că prădăciunile, tâlhăriile și omorurile nu vor mai începe, ostașii români se vor întoarce la ei acasă.

Proclamația generalului Broșteanu

Cetățeni ai Chișinăului!

1. Oștile românești destinate a veni la Chișinău, au intrat în oraș fără a întâmpina nici un fel de împotrivire din partea voastră.

2. Aceasta dovedește, că ați primit și ați ascultat cu înțelepciune și luminat patriotism, strigarea ce-am făcut la purtarea voastră frățescă față de noi și la primirea voastră binevoitoare.

3. Sprijinul vostru binevoitor și cinstit a făcut să nu fie nici o neînțelegere, nici o încăerare, nici o neplăcere, așa că n'a fost nevoie să întrebuițăm arme.

4. Pentru înțelepciunea arătată stând pacinici și liniștiți, pentru încrederea ce ați avut în purtarea frățescă față de noi și pentru nădăjdea, ce ați pus în sprijinul nostru, arătându-ne dragostea și primindu-ne cu voioșie vă aduc mulțămirele mele călduroase și vă asigur de cea mai deplină dragoste și ajutor pentru viitor.

5. Voiu avea nevoie și de aci înainte de sprijinul vostru, pentru îndeplinirea sarcinii militare ce am în această țară, și nădăjduesc, că cu acest sprijin să vă pot ajuta ca să scăpați cât mai curând de nenorocirile anarhiei, ce împrejurările au făcut să vie asupra țării.

6. Trăind vremuri mari și pentru poporul moldovenesc al Basarabiei, zilele acestea sânt hotărâtoare.

7. Înțelepciunea, cinstea și patriotismul vostru vor hotărâ de soarta Republicii Moldovenești (Basarabene).

8. Uniți-vă într'un gând curat, pentru mântuirea patriei voastre!

9. Popoarele liberale din Europa și din lumea întreagă, care alcătuiesc astăzi marea și sfânta întovărire pentru slobozirea popoarelor mici de tirănia popoarelor mari și care au scris în programul războiului ce duc câștigarea drepturilor de libertate și de unire a tuturor românilor, salută cu nespuse bucurie primirea caldă și bucuroasă ce ați făcut trupelor române, venite în mijlocul vostru.

10. Urmați și mai departe a vă arăta vrednici de aceste zile mari pentru neamul românesc.

11. Lumea întreagă are ochii ațintiți asupra voastră.

12. Însărcinarea mea nu este să împedec împlinirea soartei ce v'ați croit, declarându-vă autonomia sau neatârănarea mai bine, ci din potrivă, de a mă sili să vă ajut pentru așezarea întocmirii voastre pe temelii solide.

13. Pentru aceasta va fi nevoie să iau anumite măsuri de ordine și siguranță.

14. Toate măsurile de rigoare ce voiu lua vor fi în interesul vostru comun.

15. Să ascultați și să urmați cu voe bună măsurile ce Comandamentul meu vă va adresa, căci pornesc din nevoia apăsătoare voastre de anarhie.

16. România fiind țară în totul liberală, măsurile noastre nu sunt și nu pot fi măsuri de asuprire, din potrivă ele sunt și vor fi însuflețite de principiile de libertate, de frăție și egalitate, care stăpânesc stăpânirea noastră.

17. Puneți nădejdea în puterea noastră, fiind strânși, uniți, liniștiți și cu răbdare.

18. În scurtă vreme veți vedea roadele bune ale înțelepciunii voastre și veți vedea folosul ce veți avea dela sprijinul patriotic, ce veți da să curățim anarhia.

19. Liniștea și siguranța voastră v'o garantez. În schimb vă cer ascultarea.

Chișinău, 16 Ianuarie 1918.

Comandantul trupelor române
General BROȘTEANU.

Românii de peste Nistru

de Iustin Frațman, profesor basarabean.

(Urmare)

Pela 1754, sub priveghierea mitropolitului Proilav din eparhia sa s'a format o eparhie pentru lipoveni și episcop lipovinesc a fost numit Antim, care trăia în satul Vetreanca și se numea „episcopul raiiei Hotinului“. Dar se vede că această rezolvare a chestiei lipovenești n'a fost pe placul lipovenilor și Antim în grabă vreme a fost înecat de cazaci, așa numiți Necrasoviți, în Nistru la Ciubărci sau cum zic rușii Ciobuci. După Antim a fost episcop de Hotin un grec, Neofit. Al 3-lea episcop de Hotin găsim pe vestitul Amfilochie, care la 10 Ianuarie anul 1768 scrie arhimandritului din lavra Chivias Zosima o scrisoare în limba românească, ce ne dovedește că și Zosima a fost român. Într'această scrisoare tipărită de noi în lucrarea „Meletie Episcopul Hușilor“ în întregime, Amfilochie între altele scrie: „m'au învrednicit (Dumnezeu) și m'au cinstit cu darul arhieresc cu voia și cu știra prea înălțatului și prealuminațului pre prea sfințitului patriarh al Țarigradului și a toată lumea: prin mâinile a trei sfinți arhieriei adevăte sfințitului mitropolit al Săvăstiei: chyrio chy Ananie și prea sfințitul mitropolit al Drăstorului. chyrio chy Partenie: dimpreună și al Brăilei chyrio chy Danul stăpânul meu și mi a încredințat această puțină Eparhie de păstorie a roabii cetății a Hotinului întru care petrece dimpreună cu lupul și încă fiind eparhia și datoare cu cinci mii de lei din trecutele vremi pentru birul stăpânitorilor... am năzuit la mila și ajutorul sfinției tale. „Pe la 1789 pe Amfilochie îl găsim la mănăstirea Zogavia în Moldova, unde dansul iscălește ca martor niște documente ale călugărilor dintr'această mănăstire. La 1795 îl găsim pe Amfilochie în Iași tipărind aici Aritmetica, Geografia lui Bufier și teologia dogmatică a lui Platon. Pe la 1792 găsim alt episcop cu numele de Hotin, pe Chiril, rămas după războiul dela 1789-91 în Rusia și care dorea să ocupe tronul mitropolitan la Iași și va să zică era rivalul lui Gavriil Bănulescu Bodoni.

La 1791 s'a format e piscopia Cetății Albe și a Nistrului și episcop a fost ipopsifiat Gavriil Bănulescu-Bodoni de origine român din Transilvania.

Conform proiectului mitropolitului Gavriil Bănu-

lescu-Bodoni dela 1812 au fost anexate de eparhia Chișinăului și a Hotinului vr'o sută de biserici din stepul Oclicovului între Bug și Nistru, care step până la 1791 se numea tot Basarabia ca și ținutul Bugeacului, Achermanului și al Ismailului. Într'acest step erau orașele gubernului Ecaterinoslav: Tiraspol cu ținutul, Dubăsarii, Ovidiopolul și Odessa; și din guvernul Chersonului orașul Oceacov cu niște sate din ținutele Chersonului și a Ovidiopolului. Mitropolitul Gavriil aduce că această anexare nu numai ar perfecționa această eparhie (a Chișinăului și a Hotinului) dar și pentru popoarele ce locuiesc acolo ar fi mult mai de bucurie, pentru că în stepul Oclicovului, ea și în Basarabia locuiesc, volochi, greci, bulgari și emigranți de variate națiuni*) dar ruși sunt foarte puțini.

Cum sau simțit și cum se simțesc acuma acești români din Transnistria? La preasfințitul Melchisedec, episcopul Romanului, în apendicele, dela luarea sa savantă „Cronica Hușilor și a episcopiei cu acei și numire, publicată în București în 1863, se aduce un cântec românesc vechiu. auzit de preasfințitul autor în Transnistria, în care se spune că țăranul român de peste Nistru, „s'ar face o casă pe mal, să ducă dorul de amar“ „d. Moldova și Craiova țară bună și blajină de păgâni n'are hodină“. Ce este aici domnitor, dacă nu o strigare din sufletul moldovanului, care, ca Odiseu, dorește măcar de departe să vadă fumul din hogeacurile patriei sale și apoi să moară!! Să luăm sama, că românii din Transnistria după cântec sunt din Moldova și Craiova, adevă din Moldova și Muntenia.

Românii din Transnistria se simțesc români cu toate sentimentele românești către cultura lor națională veche, adevă către limbă, cântarea națională și altele,

(Va urma).

*) Arhiva consistorului spiritual din Chișinău anul 1812, No. 224 pag. 50.

ȘCOALA MOLDOVENEASCĂ

Revista Obștei învățătorilor moldoveni din Basarabia.

Chișinău, Cupeciscaia 19.

lese odată pe lună sub conducerea unui Comitet.

Abonamentul 3 ruble pe an.

Concertul Corului Societății culturale

În urma stăruințelor unor membri ai Societății culturale a Românilor din Basarabia s'a înființat în zilele din urmă ale lui Decembrie un cor, sub conducerea D-lui N. Oricea, profesor de muzică din Brașov.

Ideea înființării a pornit din trebuita sufletescă, de-a se organiza, a refugiaților români ce se găseau în Chișinău. Membrii cei dinți ai Corului au și fost aproape numai Ardeleani și Bacoyneni. Pe urmă au venit și câțiva Basarabeni, care au înlesnit cunoștința cu domnișoarele moldovence, așa încât după câteva probe ținute era un număr îndestulitor de domni și domnișoare — toate Basarabene — pentruca să se poată începe repetițiile după un program, cu ținta de-a da de sărbători un concert.

Cu venirea trupelor Române programul nostru câștigă dintr'odată pe lângă însemnătatea-i artistică, una și mai mare națională: aveam să arătăm acelor care au văzut în marea defilare a trupelor românești puterea sufletului românesc, gingășia aceluiaș suflet cuprinsă în cântecele și doinele lui. Ca și acum două mii de ani, acelaș suflet aceeaș menire:

Tu să domnești stăpânind ale lumilor neamuri, Romane. Asta ți-e arta pe veci! Și păcii să-i fii tu străjarul: Oruță pe cel umilit și doboardă pe cel îndărătnic!

Și l-am ținut, Miercuri în 17 Ianuarie.

Privitorul îndată ce-a pus piciorul în clădirea Zemstvei guberniale, ce poartă încă înscripția vremurilor trecute, trece din uimire'n uimire. Străbate cu greu prin coridor din pricina mulțimii strânse de cu vreme în număr neobișnuit de mare. Aproape toți cu tricolar în piept, sau pe epoleți — dacă sunt ofițeri. O ia spre sală. Privirea-i rămâne dintr'odată ațintită asupra ușii împodobite cu un arc de verdeață, care se sfârșește cu două steaguri naționale. Fără să știe cum, își pleacă capul parc'ar intra într'o biserică. Și câți nu vor fi șoptit, cetind sub arc înscripția Binea-ți venit, ca unor cunoscuți de mult: Bine v'am găsit. În sală și mai frumos. Mulțumită neobositei harnicii și gustului ales al D-soarei Livia Gavrilovici, una din cele mai vrednice părtașe ale corului, sala e împodobită ca de zile mari.

Stegulețe-tricolori și verdeață încotr'o și întorci ochii. Nu se putea un cadru mai frumos stări sufletesti de care eram stăpâniți cu toții. Avânt de tinereță veșnică, ea verde!

